

Вобраз Мінска ў лірыцы Максіма Танка і Таццяны Сівец

Мінск – амаль тысячагадовы горад, які з руінаў адраджаўся зноў і зноў. Напрацягу стагоддзяў узрасла яго магутнасць і аўтарытэт. Мінск быў, ёсць і будзе адным з цэнтраў культурнага жыцця, месцам, што натхняе мастакоў слова. Прадстаўнікі розных паэтычных пакаленняў неаднаразова апявалі яго ў шматлікіх вершах. Горад – яго настрой і атмосфера, светлыя і чорныя старонкі гісторыі – знайшоў увасабленне ў паэзіі класікаў і сучаснікаў. Напрыклад, у вершы Максіма Танка “Раніца над Мінскам” (1946) паўстае вобраз разбітага і зруйнаванага горада. Трамвай-інвалід, які не можа прыпомніць сваёй трасы, цёмныя рэчышчы вуліц, чорныя разваліны Нямігі, руіны кварталаў і абгарэлы сад – такім убачыўся паэту пасляваенны Мінск. Але разбураны горад змагаецца, ідзе насустрач заўтрашняму дню – у вершы ўзнікае вобраз новай раніцы, што сімвалізуе паэтаву веру ў лепшую, слаўную будучыню: “Але я веру: ўстане горад мой, / І апраўдана новыя кварталы / Цяністай зелянінай веснавой. / Сюды пралягуць светлыя дарогі, / Якімі пройдзе маладосць дзяцей, / Не знаючы ні гора, ні трывогі / Сваіх бацькоў” [2, с. 97–98].

Вобраз адноўленага горада са “светлымі дарогамі” праз дзесяцігоддзі стварылі літаратурныя паслядоўнікі Максіма Танка. Асабліва актыўным і плённым аказаўся зварот да вобраза Мінска паэтаў-гараджан А. Глобуса, Г. Булькі, І. Багдановіч, Л. Рублеўскай, В. Аксак, Т. Сівец і многіх іншых сучасных аўтараў.

Для маладой беларускай паэтэсы Таццяны Сівец Мінск з’яўляецца калыскай чалавечай і творчай сталасці. Родны горад ведае ўсе таямніцы, адчувае ўсё, што давалося перажыць лірычнай гераніні яе твораў. “Сюжэты” многіх вершаў разгортваюцца на фоне гарадскіх пейзажаў. Урбаністычны краявід уключае ў сябе канкрэтныя месцы: трамвайныя прыпынкі, станцыі метро, гмах БДПУ, вуліцу М. Танка, Нямігу, Верхні горад, чыгуначны вакзал... Падобная канкрэтыка дае падставы меркаваць пра блізкасць лірычнай гераніні і асобы самой паэтэсы, пра нявыдуманасць і шчырасць выяўленых у творах пачуццяў.

Беларуская сталіца – гэта горад, дзе нараджаецца і памірае каханне, якое прыносіць шмат пакут, надзей, роздумаў і ваганняў. Стварэнне гарадскога пейзажу ў інтымнай лірыцы Т. Сівец не самамэтнае, яно абумоўлена канкрэтнай мастацкай задачай. Зменлівы, неаднолькавы ў розныя поры года Мінск становіцца сведкам зрухаў у душы, удзельнікам складаных перыпетый жыцця лірычнай гераніні. Так, у спёку “дзяўчынка-сонейка” сярод натоўпу людзей віруе па роднаму гораду ў жаданні сустрэць каханага, але яе блуканні не даюць выніку: “Я заўсёды чакаю... Цябе... / І заўсёды не там” [1, с. 16]. Рэальныя мінскія мясціны, напрыклад, кавярня па вуліцы Танка, увасабляюць няспраўджаныя надзеі, сум і расчараванне, як у вершы “Адключыць тэлефон...”: “І жудасна рабілася самім, / Калі палаў табой пракляты Мінск, / Крычала ноч, і раніца крычала” [1, с. 19] (“Было святло, і прыцемкі былі...”).

У вершы “Да М.” узнікае вобраз зімовага мінскага вакзала і цягнікоў, што сімвалізуюць канчатковае расстанне і разрыў адносін: “Разыдземся!.. / Перажывем!.. / Вы – не адзіны. Я не буду першай. / І ўжо не лёс, а проста слова “мы”... / Разыдземся! / Зіма. / Метро. / Дамы” [1, с. 66]. Сцюжа на гарадскіх вуліцах метафарычна ўвасабляе сцюжу і холад у адносінах паміж закаханымі, адчуванне таго, што яны развітваюцца назаўсёды.

Вясновай раніцай горад бачыць расчараванне лірычнай гераіні ў здрадлівым і падманым каханні: “Пацукі-абяцанні бягуць з красавіцкага Мінска, / Каб паспець на “Тытанік”, што ўжо адплывае ў Нью-Ёрк” [1, с. 76] (“Я старая, нібы маладосць...”). Побач з гэтым менавіта родны Мінск выступае сімвалам надзеі і нават гарантам таго, што боль ад расстання суцішыцца і дзяўчына – як горад у часы выпрабаванняў – выстаіць: “Не вяртайся! Ніколі! Ні пешшу, ні ў гумавай джонцы! / Гэты горад разбураць вятры (мне сівы фараон гаварыў)! / (“Горад будзе стаяць!” – прамаўчала ягоная жонка. / Ды табе таго ведаць не варта – да пэўнай пары...)” [1, с. 76].

У вершы “Размова з Максімам” вобраз горада раскрываецца ў сувязі з асобай М. Багдановіча. Лірычная гераіня расказвае пра ўяўную сустрэчу з задуменым, занепакоеным паэтам дзесьці на дарозе “ад Нямігі да Верхняга горада”. Ён узнік, нібы прывід, і пачаў дыялог з лірычнай гераіняй, нашай сучасніцай. У фінальнай страфе твора (“Дык Вы не з Менску?..” – “Я з Мінска... / Даруйце” [1, с. 34]) сутыкаюцца два гістарычныя пласты, два вобразы горада – даўні Менск і сучасны Мінск. Гэтыя розныя назвы (Менск / Мінск), ужытыя побач, падкрэсліваюць прыналежнасць гераіні і любімага паэта да розных эпох. Яе змушае немагчымасць сапраўднай сустрэчы і непрыдуманай размовы з тапенавітым мастаком слова, пра што сведчыць мінорная танальнасць твора. Нават звяртаючыся ў мінулае, гісторыю, паэтэса малюе свой, уласны Мінск.

Такім чынам, вобраз роднага горада ў паэзіі Т. Сівец з’яўляецца фонам для раскрыцця складаных душэўных перажыванняў лірычнай гераіні. Мінск выступае неад’емнай часткай яе жыцця, ведае ўсё перажытае ёю і захоўвае самыя асабістыя тайны.

Літаратура

1. Сівец, Т. Таму, хто знойдзе... (Каханне ды іншыя казкі) : вершы, проза, п’есы, пераклады / Т. Сівец. – Мінск : І.П. Логвінаў, 2008. – 184 с.
2. Танк, М. Збор твораў : у 13 т. / М. Танк. – Т. 2 : Вершы (1939–1954). – Мінск : Беларус. навука, 2006. – 566 с.